

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

ZALA ŽUNKO

**Spontani govor na Koroškem radiu z vidika pravorečne
norme**

Diplomsko delo

Mentor:izr. prof. dr. Hotimir Tivadar

Univerzitetni študijski program
prve stopnje: Slovenistika

Ljubljana, 2015

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem svojemu mentorju dr. Hotimirju Tivadarju za vso strokovno pomoč, nasvete in napotke pri pisanju tega dela ter za vso podporo in razumevanje, ki mi ju je izkazal v času nastajanja diplomske naloge.

Zahvaljujem se tudi družini in Maticu, ki so me spodbujali in mi stali ob strani, ko sem želela odnehati.

Hvala vsem, ki ste me podpirali in mi pomagali na poti do uresničitve mojih želja.

Povzetek

V diplomski nalogi z naslovom *Spontani govor na Koroškem radiu z vidika pravorečne norme* smo najprej prikazali razvoj slovenskega govornega knjižnega jezika, njegovo pojavljanje v javnosti in kako so na njegov razvoj vplivali mediji. Predstavili smo radio kot govorni medij, govore, ki so del radijskega sveta in spontani govor ter odgovor na vprašanje, kako se na vodenje oddaje pripravlja ena izmed voditeljic študentske alternativne in informativne oddaje *Š.alter*. Podali smo tudi nekaj ključnih značilnosti vokalnega koroškega sistema in kratko predstavitev Koroškega radia ter oddaj *Š.alter* in *Besedna igra*. V empiričnem delu, ki temelji na analizi zgoraj omenjenih oddaj, smo analizirali glasoslovje, oblikoslovje, skladnjo in besedje zbranega gradiva Koroškega radia. V analizo smo vključili tako poklicne kot nepoklicne govorce.

Ključne besede: radio, spontani govor, Koroška.

Abstract

Displayed in the thesis with the title *Spontani govor na Koroškem radiu z vidika pravorečne norme* are the beginnings of the spoken language, its occurrence in public and how the media influenced its development. Presented are radio as a spoken medium, the speeches which are a part of the radio world and spontaneous speech, as well as the answer to the question how does one of the presenters of the student alternative and informative show *Š.alter* prepare for the hosting of the show. Some key features of the vocal Carinthian system and short presentation of Koroški radio, as well as the shows *Š.alter* and *Besedna igra* are outlined. In the empirical part, which is based on the analysis of the above-mentioned broadcasts, it analyzes the phonetics, morphology, syntax and the vocabulary of gathered material from Koroški radio. People who are involved in this analysis are professional as well as nonprofessional speakers.

Key words: radio, spontaneous speech, Koroška.

Kazalo vsebine

1 Uvod.....	1
2 Teoretični del.....	2
2.2 Govor in radio	2
2.2.2 Razvoj slovenskega govornega jezika.....	2
2.2.3 Radio kot govorni medij.....	3
2.2.4 Govor na radiu.....	3
2.2.5 Spontani govor	4
2.3 Koroško narečje.....	6
2.3.1 Vokalni sistem koroškega narečja.....	6
2.3.2 Narečni govor Raven na Koroškem, Mežice in Kotelj	7
2.4 Govor na Koroškem radiu	7
2.4.1 Oddaja <i>Š.alter</i>	8
2.4.2 Oddaja <i>Besedna igra</i>	8
3 Empirični del.....	9
3.1 Namen	9
3.2 Cilji.....	9
3.3 Raziskovalne hipoteze.....	9
3.4 Metodologija	9
3.5 Omejitve.....	9
3.6 Glasoslovna analiza govora v kontaktni in študentski oddaji	9
3.6.1 Opredelitev izbranih govorcev	10
3.6.1.1 Legenda za razumevanje govorcev	10
3.6.2 O samoglasnikih.....	11
3.6.2.1. Instrumentalna analiza samoglasnikov.....	11
3.6.2.1.2 Izrezovanje povedi in stavkov	11
3.6.2.1.3 Merjeni parametri.....	11
3.6.2.1.3.1 <i>Kakovost samoglasnikov</i>	11

3.6.2.1.3.2 <i>Trajanje samoglasnikov</i>	12
3.6.2.2 Odstopanja pri izgovoru fonemov glede na pravorečno normo	14
3.6.2.2.1 Samoglasnik /a/	14
3.6.2.2.2 Samoglasnik /e/	14
3.6.2.2.3 Sklop –aj.....	14
3.6.2.3 Naglas in naglasno mesto	14
3.6.2.3.1. Ponazoritev v programu PRAAT	15
3.6.2.4 O soglasnikih.....	16
3.6.2.4.1 Upad soglasnikov	16
3.6.2.4.2 Izgovor predloga <i>v</i> s polglasnikom	16
3.6.3 Oblikoslovje	16
3.6.3.1 Samostalnik	16
3.6.3.2 Pridevnik	17
3.6.3.3 Glagol	17
3.6.3.4 Veznik	17
3.6.5 Skladnja.....	17
3.6.6 Besedje (narečne besede)	19
Zaključek.....	20
Literatura in viri	22
Gradivo zapisano po posnetkih	24
Izjava o avtorstvu	33

Kazalo tabel

Tabela 1: Povprečne vrednosti formantov F1 in F2 (ter absolutna in relativna standardna deviacija) v Hz za posamezne foneme pri analiziranih ženskih govorkah.....	11
Tabela 2: Trajanje naglašanih samoglasnikov pri govorki Ng1	12
Tabela 3: Trajanje naglašanih samoglasnikov pri govorki Ng2.....	13
Tabela 4: Trajanje naglašanih soglasnikov pri govorki Ng3.....	13
Tabela 5: Pojav fonema /e/ namesto knjižnega /a/	14
Tabela 6: Pojav polglasnika namesto knjižnega /e/.....	14
Tabela 7: Asimilacija sklopa -aj v -i	14
Tabela 8: Umik naglasa.....	14
Tabela 9: Upad soglasnikov	16
Tabela 10: Napačna raba predloga /v/	16
Tabela 11: Narečno nižji izgovor izglasnega -u v dajalniku pri samostalnikih moškega spola	17
Tabela 12: Uporaba veznika <i>pa</i> namesto veznika <i>in</i>	17
Tabela 13: Ponavljanja pri govorki Ng1	18
Tabela 14: Pretrgani skladijski vzorci pri Ng1	18

Kazalo slik

Slika 1: Sonogram 1	15
Slika 2: Sonogram 2	15

1 Uvod

Naslov diplomske naloge Spontani govor na Koroškem radiu z vidika pravorečne norme je bil oblikovan skupaj z mentorjem dr. Hotimirjem Tivadarjem. Odločitev za temo je bila lahka, saj sama prihajam s Koroške, kjer je sedež Koroškega radia. Nahaja se v Slovenj Gradcu, njegova ciljna publika so v glavnem Korošci, slišijo pa ga lahko tudi Savinjčani in Celjani. Ker gre za lokalni radio, nas je zanimalo, ali so v govoru vidne narečne prvine in v kolikšni meri govor odstopa od pravorečne norme. Zanimalo nas je tudi, kolikšen je delež spontanega govora. Diplomska naloga je razdeljena na dva dela, in sicer na teoretični in empirični del.

Koroški radio je lokalni radio in Tatjana Pirc je prepričana, da so lokalne radijske postaje poslušane, pomembne in zanimive, saj ljudje živijo z njimi, ustvarjalci so povezani s poslušalci, poznajo njihove potrebe in interese, jim pomagajo pri vsakdanjih težavah, se odzivajo na dogodke in živijo s skupnostjo, v kateri oddajajo. Lokalni radio lahko hitro izgubi verodostojnost, če poslušalci opazijo, da ustvarjalci ne poznajo ljudi in okolja, prav tako poslušalci programa ne vzamejo za svojega, če glas govorca ni enak ali vsaj podoben njihovemu. (Črešnovar 2012, citirano po Pirc 2005: 55, tudi Tivadar 2011: 492)

V teoretičnem delu smo se ukvarjali z nastankom in razvojem govorjenega jezika. Predstavili smo, kdaj se je prvič pojavil, kako se je začel pojavljati v javnosti in kako so na njegov razvoj vplivali mediji. Na kratko smo predstavili tudi koroško narečje in pa Koroški radio. Prav tako smo prikazali vsebino oddaj *Besedna igra* in *Š.alter*, ki smo ju analizirali v empiričnem delu. Ker pa je bila glavna tema diplomske naloge analiza govora v omenjenih oddajah, smo se podrobneje posvetili govoru na radiu. Zanimalo nas je, v kakšnih oblikah se pojavlja, kakšna je razlika med branjem in prostim govorom, v kolikšni meri je prosti govor sploh lahko zastopan na radiu, za konec pa smo predstavili še spontani govor.

V empiričnem delu smo analizirali govor poklicnih govorcev in nepoklicnih govorcev na lokalnem Koroškem radiu, in sicer v kontaktni oddaji *Besedna igra*, v kateri voditeljica poslušalce sprašuje po knjižnih izrazih narečnih besed, ki jih je izbrala vnaprej in pa govor v študentski zabavni oddaji *Š.alter*, ki jo vodijo študentke. Zanimalo nas je, v kolikšni meri in na katerih ravneh govor analiziranih govorcev na lokalnem radiu odstopa od knjižne norme. Razlike smo ugotavljali na glasoslovni, oblikoslovni, skladenjski in besedni ravni. Posnetke oddaj smo dobili od vodje tehnike in produkcije. Informacije o tem, kako dejansko poteka vodenje oddaje in kolikšen je delež spontanega in branega govora, smo pridobili od voditeljice študentske oddaje *Š.alter* in od vodje tehnike in produkcije Koroškega radia, gospoda A.J.

2 Teoretični del

2.2 Govor in radio

2.2.2 Razvoj slovenskega govornega jezika

O začetkih slovenskega govornega jezika je bilo v preteklosti, še posebej pred letom 1991, malo napisanega. Ahačič pravi, da glavno prelomnico na področju jezika v času protestantizma predstavlja formiranje slovenščine kot knjižnega jezika. Pred prvo slovensko knjigo je imel slovenski jezik večinoma funkcijo pogovornega jezika, ki je bil razdeljen na narečja. (Ahačič 2007: 15–17) Tivadar pojasnjuje, da se je Slovenski knjižni jezik v javnosti uveljavljal najprej v pisni obliki vse od Dalmatina do Schönlebnina, Pohlina in Kopitarja. V tistem času so uporabljali predvsem tujejezično (nemško, madžarsko, italijansko in latinsko) oziroma narečno predlogo »po šegi« posamezne pokrajine. Po Trubarjevih »pravorečnih pravilih« ter združevanju slovenskega naroda na podlagi knjižnega jezika je v 17. stoletju prišlo do razdelitve knjižnega jezika na več pokrajinskih variant po omenjenem »pravorečnem« pravilu. Ta razdelitev pa je bila posledica nejavne in neuradne rabe govornega knjižnega jezika. Ker se je slovenščina v javnosti uporabljala največ v cerkvah, ni bilo velike potrebe po normiranju govornega jezika. (Tivadar, 2008: 24, 25) S tem pa se je govorni jezik v vedno večji meri oddaljeval od jezika, ki je bil zapisan v knjigah s svetopisemskimi besedili in ki so ga uporabljali duhovniki. (Ahačič 2012: 18, 19; Tivadar 2010a: 36) Slovenski jezik se je v javnosti zares začel uveljavljati šele z idejo in programom Zedinjene Slovenije ter vseslovenskimi tabori, ko je v ospredje stopila združevalnost in reprezentativnost knjižnega jezika. (Tivadar, 2008: 25)

Razpravljanje o sodobnem govornem jeziku se je začelo z uveljavitvijo slovenskega jezika kot deželnega in državnega jezika po spremembi avstrijske ustave. Razprave o izreki v javnosti je začel Cegnar v delu *O slovenskem govornem parlamentarnem jeziku* (1861) in v tem obdobju »demokratizacije« je tudi slovenski govorni jezik pridobival na pomenu (Tivadar 2010: 36), ampak v drugi polovici 19. stoletja Slovenci še vedno nismo imeli govornega jezika, zato so se ljudje še naprej ravnali po Schönlebnovem načelu in dodatnem načelu razpravljavcev v *Novicah* v 2. polovici 19. stoletja »beri kot pišeš«, čemur pa so se v *Novicah* močno upirali, saj naj bi bil tak govor, po njihovem mnenju, bolj podoben kakšni smešni igri kot pa resni debati (Tivadar 2011 po *Novice* 1861: 199). Tako je Cegnar ponudil rešitev, da naj se jezik izgovarja tako, kot se piše. To načelo je bilo potrebno sprejeti, saj je bilo pomembno za enotno slovensko izreko in nujno za združitev Slovencev tudi na političnem področju (Tivadar 2010a: 36; Tivadar, 2008: 25, 26). S težnjo po enotnem slovenskem knjižnem jeziku pa se je pojavila tudi težnja po enotnem, čim bolj reprezentativnem parlamentarnem jeziku, ki se ne bi preveč oddaljeval od pisnega jezika, saj je le-ta njegova edina in trdna podlaga. (Tivadar, 2008, citirano po *Novice* 1861: 386, tudi Tivadar 2010a: 37)

Največjo spremembo pa je javnost govornega medija doživela s pojavitvijo govornih medijev v 20. stoletju. Besedila so postala namenjena veliki množici gledalcev in poslušalcev, zato je govorni jezik začel pridobivati na svoji veljavi in se postopoma vedno bolj razlikoval od pisnega jezikovnega koda. Z razvojem, lažjo dostopnostjo in razširjenostjo elektronskih medijev se je jezikovni izraz začel spreminjati in postajati vse bolj primarni, manj kontroliran s strani pripravljenega pisnega besedila. (Tivadar, 2008: 24–27)

2.2.3 Radio kot govornjeni medij

V prvih desetletjih je bila večina radijskega programa na Radiu Slovenija vnaprej pisno pripravljenega, kasneje pa se je začel, zaradi tehnološkega napredka in hitrega tempa življenja, spreminjati najprej javni govor, kateremu je sledila tudi medijska politika (Tivadar 2011: 492). Vse več je bilo poročanja o aktualnih dogodkih in oddaj v živo, kar je privedlo do večje sproščenosti v govoru (Tivadar, 2008: 28). Govorjeno besedilo ter sprotno popravljanje in dopolnjevanje govorca ustvarjajo pristnost in naravnost (Tivadar, 2011: 492). Hkrati pa s tem v radijskem trenutku nastane medsebojno razmerje med tistim, ki govor proizvaja in tistimi, ki se nanj odzivajo (Skrivarnik 2011, citirano po Crisell 1994: 42).

Radio z govorom vzpostavlja povezavo med poslušalcem in s svetom, v katerem poslušalec biva, hkrati pa se poveže s poslušalčevimi kulturnimi in socialnimi izkušnjami. Bistvenega pomena za radio je, da razvija in vzdržuje poseben odnos s svojimi poslušalci. Ta odnos mora biti oseben, pozitiven in grajen na vrednotah, ki so za poslušalca relevantne (Skrivarnik 2011, citirano po Wilby in Conroy 1994: 127). Čeprav se na komercialnih radijskih postajah predvaja vse več glasbe, količina govora pa se zmanjšuje, ima le-ta še vedno zelo pomembno vlogo. Radio brez govora izgubi svoj pravi pomen, saj se z njim izgubi komunikativnost, razumljivost, vsebina, sporočilo in zato sploh ne bi bil več radio (Skrivarnik 2011, citirano po Crisell 1994: 54). Tatjana Pirc pravi, da so radijske postaje, še posebej pa lokalne postaje, poslušane, pomembne in zanimive, saj ljudje živijo z njimi. Posredno so s poslušalci povezani tudi ustvarjalci, saj poznajo njihove interese in potrebe, jim pomagajo pri vsakdanjih težavah, jih poslušajo, se odzivajo na dogodke in živijo s skupnostjo, v kateri oddajajo (Črešnovar 2012, citirano po Pirc 2005: 55; Tivadar 2011: 492).

Menimo, da je radio zelo pomemben dejavnik v vsakdanjem življenju vsakega posameznika. Glede na to, da nas spremlja skoraj na vsakem koraku (v avtu, doma, v službi ...) je pomembno, da se z radiem in radijskimi govorniki čutimo povezane. Večkrat lahko slišimo klic kakšnega starejšega občana oz. občanke, ki pokliče v eter zato, da izrazi nezadovoljstvo ali razočaranje nad tem in onim in si s tem olajša vest. Ravno zaradi tega, ker ljudje na nek način pričakujejo podporo od radijskih ustvarjalcev, je toliko bolj pomembno, da je govor približan poslušalcem in okolici, saj zaradi tega poslušalci čutijo pripadnost radiu.

2.2.4 Govor na radiu

Govor na radiu je zelo pomemben dejavnik in hkrati vez med ustvarjalci in poslušalci. Marsikomu je večji del dneva radijski sprejemnik edini medij in »komunikacijska priprava«. Ravno zato, ker imajo ljudje občutek, da se radijski govorec »pogovarja« z njimi oz. z njimi sodeluje v dialogu, je toliko bolj pomemben način govora, sproščenost in spontanost.

Menimo, da je radijskih govorcev, ki bi lahko celotno oddajo izpeljali spontano, zelo malo. Zato se strinjamo s Crisellom, ki pravi, da se na radiu pojavljata dva načina sporočanja. To sta govor in branje, ki pa sta med seboj močno povezana. Pravi celo, da je radijski jezik mešanica govornjenega in zapisanega jezika (Skrivarnik 2011, citirano po Crisell 1994: 59). Prav tako je enakega mnenja Tivadar, ki pojasnjuje, da je pri radijskem govoru smiselno razmišljati o vezanosti govora na določeno predlogo. S pomočjo tehnoloških pripomočkov lahko namreč govor, danes še toliko bolj, prilagajamo glede na pripravljeno pisno predlogo. Govor je tako

vse bolj prepleten s pisno podobo jezika, knjižnost pa se vrača k svojemu izvoru tj. govoru, vendar v obratnem zaporedju. Primarni jezikovni govor postaja bolj kontroliran in manj spontan (Tivadar 2011: 493).

Glede na pripravljeno predlogo pa lahko besedila delimo na 5 osnovnih načinov govora, ki zahtevajo različno obvladanje knjižnega jezika (Tivadar 2011: 493):

- Branje in podkategorija branja novic in drugih novinarskih prispevkov,
- polbranje,
- govor na podlagi opornih točk,
- prosti govor brez zapisa, a z miselno pripravo,
- popolnoma prosti govor.

Vsem stilom radijskega govora pa je skupna lastnost živosti, saj daje občutek, da se govor dogaja v tem trenutku, četudi je program posnet. Stili radijskega govora se razlikujejo glede na kontekst, vsebino in namen, okolje, v katerem bo predvajano ter kako naj bi bilo razumljeno in slišano s strani poslušalcev (Skrivarnik 2011, citirano po Barnard 2000: 175).

2.2.5 Spontani govor

V empiričnem delu nas je zanimal delež spontanega govora na radiu, zato bomo nekaj besed namenili še temu. Sami smo mnenja, da popolnega spontanega govora na radiu skoraj ni oz. se pojavlja v minimalnih odstotkih. Menimo, da so govorci na radiu vedno vnaprej pripravljene, vsaj miselno oz. z opornimi točkami, tako da lahko rečemo, da se strinjamo s Tivadarjem in Pirčevo, ki pravita, da je t. i. spontanega, popolnoma prostega govora, na radiu zelo malo. V želji po čim bolj naravnem govoru, se je zato razvil izraz govorno branje (Tivadar 2011: 492). Termin opredeljuje način branja in namen govorca ustvariti naravno, prepričljivo in privlačno branje, saj sta primarnost in naravnost v medijih postala zelo pomembna dejavnika (Tivadar 2011: 489–492).

O tem, kako poteka delo na radiu, kolikšen je delež spontanega in branega govora ter kako se pripravlja na vodenje oddaje, smo povprašali tudi voditeljico oddaje *Š.alter*. Sama zase pravi, da na kakšnem izobraževanju ni bila, ampak da je pred vodenjem oddaje na radiu veliko govorila v mikrofona, tako da ji delo pred študijskim mikrofonom ni predstavljajo večjih težav (iz odgovorov voditeljice). Povedala je tudi, da je delež branega in delež spontanega govora v oddaji enakovreden. Brani govor uporabljajo pri branju informacij, ki so pomembne za študente (razpisi, obvestila, opombe, napovedi dogodkov ...) hkrati pa poskrbijo, da pisno predlogo pred oddajo večkrat preberejo. Spontanega govora pa se poslužujejo pri uvodu in zaključku oddaje, napovedih pesmi, reportažah dogodkov in intervjujih. Za izvedbo intervjujev imajo vnaprej pripravljen koncept in pa pisno predlogo z opornimi točkami (Iz odgovorov voditeljice).

In kaj sploh je spontani govor? Spontani govor je tisto jezikovo izvajanje, ki je med jezikovnimi aktualizacijami najmanj sistematično, najbolj individualno in najmanj opisljivo z instrumentarijem strukturalnega jezikoslovja. Govorec pri svojem spontanem govornem dejanju bolj ali manj nezavedno uporablja prvine, ki jih tradicionalne slovnice ponavadi ne zajemajo, in sicer so to govorčeve osebne govorne značilnosti (mašila, prozodija - intonacija). Ta govor nastaja brez vnaprej pripravljene vsebinske ali formalne predloge (Vitez-Zwitter Vitez 2004: 7) in je nasprotje branega, natančno vnaprej pripravljenega oz. v celoti zapisanega govora ter je vezan na izmenjavo glasov (dvogovernost). Pomembno je tudi dejstvo, da se pri določanju spontanosti postavljamo v vlogo poslušalca pred radijskim sprejemnikom in ni pomembno, ali poteka prispevek v živo ali pa je bil vnaprej posnet in prirejen. Pomemben je slušni vtis spontanosti govora (Lengar Verovnik 2009: 791).

Jana Zemljarič Miklavčič v članku *Iskanje odgovorov na vprašanja govornega jezika*, na straneh od 96–103, prikazuje značilnosti spontanega govora. Med značilnosti sodijo ponavljanja, ki govorniku pomagajo pridobiti čas, napačni začetki, ki so najočitnejši razlikovalni element glede na pisni jezik, popravljanja, ki so razširjena kategorija napačnih začetkov, prekrivni ali hkratni govor več govorcev, premori, ki imajo namen poudarjanja ali pridobivanja časa za načrtovanje govora, intonacija, tonska višina. Sestavni del govora, poleg naštetih značilnosti, so tudi akustični dogodki, ki lahko močno vplivajo na razumevanje pomena, vsebine ali namena govora. To so lahko tudi različne oblike deformiranja glasu ali oponašanja – odsekano govorjenje, počasno govorjenje, smeh, šepetanje, kričanje. Te lastnosti imajo v besedilu svojo funkcijo, saj so neke vrste govorni metajezik, ki označujejo odnos govornika do vsebine ali pa so odraz situacijskega konteksta. Pomembna lastnost govornega jezika je tudi elipsa, ki označuje pojav, ko je izpuščena beseda ali zveza besed. Pojavi se zaradi neposrednega skupnega situacijskega konteksta ali vedenja sogovorcev. (Zemljarič Miklavčič 2008: 96–103)

V spontanem govoru hoče tvorec besedila z vsakim govornim dejanjem doseči določen cilj, zato se vedno obrača na naslovnika; pri tem ga upošteva ali ne, v vsakem primeru pa bo zavzel enega od možnih položajev. Kako učinkovit bo govorec, je odvisno od njegovega mnenja o naslovniku, njegovem znanju, prepričanju in jezikovni zmožnosti (Vitez-Zwitter Vitez 2004: 9).

2.3 Koroško narečje

V empiričnem delu smo se ukvarjali z govorom na Koroškem radiu, zato smo v nadaljevanju predstavili še koroško narečje in narečni govor Mežice, Kotelj in Raven na Koroškem, od koder prihajajo voditeljice analiziranih oddaj.

Koroška narečja so dobila ime po nekdanji deželi. Slovenska koroška narečja se govorijo v treh sosednjih državah: v Avstriji, v Italiji in Republiki Sloveniji. Delimo jih na: ziljsko, rožansko, obirsko, podjunsko, mežiško in remšniško narečje (Logar 1993: 132).

2.3.1 Vokalni sistem koroškega narečja

Zinka Zorko v svoji knjigi z naslovom *Koroško mežiško narečje v luči glasoslovnih raziskav* na strani 34 pripoveduje o značilnostih koroškega narečja. Pravi, da v koroških narečjih najdemo značilne južnoslovanske in splošnoslovenske razvojne stopnje. Najpomembnejši pojavi koroškega narečja so: skrajšanje starega praslovanskega akuta (*brějza > brězsa*) (slovenski, hrvaški in srbski pojav); metateza likvid iz 8. stoletja, ki je v koroščini enaka kot v vsej južni slovanščini (*melti > mlěti*); prehod *d'* v *j* (*pręd'a > preja*); izenačitev praslovanskega trdega in mehkega polglasnika (*pъsb > p s, mъhъ > m h*) iz 9. stoletja; izenačitev psl. *y* in *i* in prehod v slovenski *i* (*ryba > riba*); depalatalizacija soglasnikov pred sprednjimi samoglasniki; naglasna premika *dušà > dúša, zlâto > zlatô, ôko > okô*; podaljšanje kratkih novih in skrajšanih starih akutov v nezadnjih besednih zlogih; razvoj zlogotvornega *l* v *ou*; prehod *-l > -u*; ohranitev *o*-jevske barve za praslovanski nosni *o*.

Koroška narečja so doživela tudi ožje slovenske inovacije: diftongizacijo praslovanskega jata v *ie* in *o* v *ou*, dolgo so ohranjala nosnika *ę* in *o*, vokalizacijo polglasnika v slovenskih dolgih zlogih v *e* (*meh, den*), podaljševanje nezadnjih besednih naglašanih kračin, prehodi *la* v *ua/wa* in sekundarno palatalizacijo velarov pred sprednjimi samoglasniki (Zorko 2009: 34).

V koroškem narečju je ohranjena primarna soglasniška skupina *dl* (*modlim*) in sekundarna *tl* (*pletla*), stari *l* – knjižni *l* pred prvotnimi zadnjimi samoglasniki (*a, o, u*) in zvočnikom *r* prehaja v arhaični *w*, kar imenujemo švapanje (*bwago*), v trozložnicah je prišlo do naglasnega zamika (*bábica > babíca > bíca – repíca*), v povedih se namesto veznika in pojavlja veznik *pa*, kar imenujemo pakanje, pred nekaterimi kazalnimi zaimki in prislovi, ki se začnejo s *t*, pa stoji glas *š*, kar imenujemo štekanje (*ta – šəta, to – šəto, ta – šəti*) (Narečna bera, 13. 4. 2015).

Pri soglasnikih je prišlo do onemitve izglasnega *-j* (*včeraj > včera*), skupina *-wi* gre v *-j* (*prajli*), zveneči glasovi na koncu pa izgubijo zvenečnost in postanejo nezveneči glasovi (*g > h → bog > boh*) (Narečna bera, 13. 4. 2015).

Pri samostalniku so spremembe vidne pri spolu, sklonu in številu v primerjavi s knjižnim jezikom. Pri samostalnikih moškega spola pride do sprememb v dajalniku in mestniku ednine. Pri dajalniku se končni *-u* spremeni v *-o* (*na gnojo*), pri mestniku pa se namesto končnega *-om* uporablja *-o* (*z medvedo*). Pri samostalniku srednjega spola pride do feminizacije nevtruma (*lepe deklete, kinder jajčka*), pri samostalnikih ženskega spola se vidi razlika v orodniku ednine (*z ženi*) (Narečna bera, 13. 4. 2015).

2.3.2 Narečni govor Raven na Koroškem, Mežice in Kotelj

Narečni govor Raven na Koroškem, od koder prihaja poklicna govorka Ng2, je enak oziroma zelo podoben temeljnemu koroškemu glasovnemu sestavu, kakršen je predstavljen zgoraj (Zorko, 2009: 35).

Poklicna govorka Ng1 prihaja iz Mežice, kjer so na poseben glasoslovni razvoj govora vplivali zgodovinski, zemljepisni in socialni vzroki. Mežiški govor ne pozna dvoglasnikov, tipična koroška diftonga *i* in *u* pa sta se zaradi štajerskih diftongov *ej* in *ou* poenoglasila v ozka *ɛ* in *ø*. Naglasni sistem ostaja enak koroškemu, z vsemi drugotnimi in terciarnimi umiki in koroškim premikom v tipu *babíca*. Ohranjena je tudi koroška padajoča melodija (Zorko, 2009: 35).

Pri mežiškem govoru zasledimo vrinjen nazalni soglasnik, kar imenujemo rinezem (*pájenk*), soglasniški sklop *-šč-* se reducira v *-š-* (*iščem* > *išem*), pri starejših govorcih je slišati izgovor trdega *l* kot vpliv štajerskega narečja (*blò/bwò*, *kričo/kriwo*). Švapanje, ki je značilnost koroškega narečja, pa se v mežiškem govoru pojavlja redkeje. Večkrat imajo besede dvojnico (*šlà/šwà*) (Zorko, 2009: 35).

Poklicna govorka Ng3 prihaja iz Kotelj. Pri kotuljskem govoru zasledimo posebno ritmiko besede in melodično stavčno zgradbo, ki jo ustvarjajo dolgo naglašeni zlogi in kratko naglašeni zadnji ali edini zlogi besede. Ravno ritem in melodija pa sta prepoznavna znaka rojenega Kotuljčana–Korošca, četudi se prilagaja knjižnemu glasovnemu sistemu (Zorko, 2009: 36). Kratke naglašene samoglasnike, ki so nastali iz izhodiščno kratkih samoglasnikov oziroma so postali naglašeni po naglasnih premikih, lahko slišimo zlasti v oblikah knjižnega mešanega naglasnega tipa: *ime* > *jəme*. Pri kratkih samoglasnikih zasledimo tudi kratki *a*, ki je hkrati zastopnik kratkega polglasnika in umično naglašene nosnega *ɛ*: *màgwa*, *pàku*. V narečju se pojavlja tudi švapanje, renizem in reduciranje sklopa *-šč-* v *-š-* ter dvoustnični *w* (*wàga*, *wéra*, *wino*), saj ustničnozobnega *v* narečje ne pozna (Zorko 2009: 37).

2.4 Govor na Koroškem radiu

Do sedaj smo predstavili začetke govornega govora, kako so na njegov govor vplivali mediji, kakšne vrste govora se pojavljajo na radiu ter koroško narečje. Zdaj pa bomo na kratko predstavili še Koroški radio. Koroški radio je osrednji informativni elektronski medij na Koroškem. Nahaja se v Slovenj Gradcu, oddajnik pa je na Uršlji gori, na frekvenci 97.2 MHz. Ciljna publika so Korošci (Slovenj Gradec, Ravne na Koroškem, Prevalje, Mežica, Dravograd, Celje, Kamnik), slišijo pa ga lahko tudi Savinjšani in Celjani. (Koroški radio, 10. 5. 2015) Koroški radio je namenjen vsem starostnim skupinam, saj ustvarjajo oddajo za najmlajše (Oddaja *Sonček*), oddajo, ki je namenjena šolarjem višjih razredov in dijakom (Oddaja za mlade), oddajo za študente (*Š.alter*) in oddaje, ki prinašajo dnevno-informativne novice (oddaja *Dnevno informativni program*), novice o dogajanju na kulturnem področju (oddaja *Kulturni Drobir*), kontaktne oddaje, ki poslušalcem pomagajo reševati probleme (oddaja *Vsak zakaj ima svoj zato*), zabavne oddaje (oddaja *Besedna igra*) in druge. Za analizo sem izbrala študentsko oddajo *Š.alter* in kontaktno oddajo *Besedna igra*.

2.4.1 Oddaja *Š.alter*

Oddaja *Š.alter* je študentska oddaja na Koroškem radiu. Imenuje se po študentska (Š.) alternativa (alter). To je oddaja, ki je namenjena študentom, ki študirajo v Ljubljani, Mariboru in na Obali ter se čez vikend vračajo v rodno Koroško. Avtorice predstavljajo teme, ki zanimajo ciljno populacijo, in sicer o vpisih, nastanitvah, o možnostih izobraževanja, o študentskem življenju, o rekreaciji in športu, o zabavni in kulturni ponudbi in o sporedu klubov in centrov. Oddaja skuša študente informirati tudi o možnosti zaposlitve v domačem kraju, tako da je pomembna tudi za razvoj lokalne skupnosti. Oddaja je na sporedu vsak petek med 18.00 in 20.00, razen v juliju in avgustu. Oddajo ustvarjajo študentje sami. (Koroški radio, 10. 5. 2015)

2.4.2 Oddaja *Besedna igra*

Kontaktna oddaja *Besedna igra* je oddaja na Koroškem radiu, ki je na sporedu vsak četrtek med 17.00 in 18.00. V tej oddaji se poslušalci preizkušajo v poznavanju književnosti, odgovarjajo na tematsko zastavljena vprašanja in se spopadejo z vprašanji o pravopisu. V analizirani oddaji voditeljica naključno izbere koroške narečne besede in poslušalce sprašuje po knjižnem izrazu. (Koroški radio, 10. 5. 2015)

3 Empirični del

3.1 Namen

Namen diplomske naloge je prikazati nastanek govornega jezika, njegov razvoj in kako je povezan z nastankom medijev. Prikazati želimo govor na Koroškem radiu z glasoslovnega in oblikoslovnega vidika. Ker gre za komercialni radio in ker je njegov sedež v Slovenj Gradcu, nas zanima, ali so v govoru vidne narečne prvine in v kolikšni meri govor odstopa od knjižne norme. Zanimalo nas je tudi, ali je govor na radiu večinoma spontan ali bran.

3.2 Cilji

Cilj raziskave je prikazati, v kolikšni meri govor na Koroškem radiu odstopa od knjižne norme, pri čemer smo se osredotočili na glasoslovne in oblikoslovne razlike.

3.3 Raziskovalne hipoteze

Domnevamo, da v govoru na Koroškem radiu prihaja do odstopanj od pravorečja. Zanima nas, kje v jeziku nastajajo ta odstopanja in kakšna so odstopanja v glasoslovju in oblikoslovju.

Domnevamo, da radijski govorniki pri pogovorih s poslušalci prehajajo iz zborne v pogovorno izreko.

3.4 Metodologija

Diplomska naloga je sestavljena iz dveh delov, in sicer iz teoretičnega in empiričnega dela. V teoretičnem delu smo uporabili metodo kompilacije (povzemanje spoznanj in stališč drugih avtorjev), metodo klasifikacije (definiranje pojmov) in metodo deskripcije (opisovanje teoretičnih konceptov). V empiričnem delu pa smo uporabili metodo zbiranja: pridobili smo posnetke oddaj na Koroškem radiu, metodo analize, s katero smo analizirali govor z oblikoslovnega, glasoslovnega, besednega vidika in ga ustrezno zapisali, komparativno metodo, s katero smo primerjali pogovorne oblike koroških radijskih govorcev s knjižnimi in metodo sinteze, ki smo jo uporabili za ugotovitve in zaključke raziskave.

Uporabili smo primarne vire (posnetki radijskih oddaj) in sekundarne vire (pregled priročnikov, monografij, knjig ter znanstvenih člankov v znanstvenih revijah in zbornikih).

3.5 Omejitve

Manjše težave pri analizi so nam predstavljale poklicne govorke, saj so govorile zelo knjižno, na kar nas je opozoril že vodja tehnike in produkcije Koroškega radia. Poleg tega smo v diplomski nalogi Petre Skrivarnik z naslovom *Primerjava značilnosti spontanega in branega govora na komercialnih radijskih postajah in javnem servisu*, v uvodu zasledili misel, ki potrjuje moje ugotovitve: »Sedem let sem kot voditeljica in dnevna urednica delala na Koroškem radiu Slovenj Gradec, lokalni radijski postaji s statusom posebnega pomena, kjer smo morali voditelji za delo pred mikrofonom skozi polletno jezikovno in tonsko izobraževanje (izvajala ga je dolgoletna novinarka, sicer slovenistka).« Njena misel ponovno kaže na to, da poklicne govorke v analiziranih oddajah govorijo zelo knjižno.

3.6 Glasoslovna analiza govora v kontaktni in študentski oddaji

V empiričnem delu je glavna tema analiza govora v kontaktni oddaji *Besedna igra*, kjer voditeljica išče knjižne izraze za narečne koroške besede in pa analiza govora v študentski oddaji *Š.alter*. Obe oddaji sta predvajani na Koroškem radiu. Besedila smo analizirali glede na jezikovna odstopanja od knjižne norme na štirih ravneh: glasoslovje, besedje, oblikoslovje in skladnja.

Govorci v oddajah so označeni kot poklicni in nepoklicni govorci. Poklicni govorci so novinarji in voditelji na radiu, nepoklicni govorci pa so poslušalci, ki pokličejo v kontaktno oddajo oz. v našem primeru tudi dve znani Slovenki, s katerima je v študentski oddaji narejen intervju preko telefonskega pogovora.

V raziskavi smo uporabili posnetke oddaj, ki smo jih dobili od vodje tehnike in produkcije Koroškega radia. Analizirali smo govor treh poklicnih govork v kontaktni oddaji in v študentski oddaji ter govor šestnajstih nepoklicnih govorcev. Ker velik del oddaj govorijo poklicne govorkke, smo se pri instrumentalni analizi samoglasnikov opredelili nanje.

3.6.1 Opredelitev izbranih govorcev

Vse poklicne govorkke prihajajo s Koroške, natančneje Ng1 iz Mežice, Ng2 iz Kotelj in Ng3 iz Raven na Koroškem. Govorka Ng1 je na Koroškem radiu zaposlena že dolgo časa, govorki Ng2 in Ng3 pa sta na radiu približno 4 leta. Govorka Ng3 je povedala, da ni bila na kakršnemkoli izobraževanju, je pa velikokrat vodila razne prireditve, tako da ji govorjenje v študijski mikrofoni ni tuje (iz odgovorov voditeljice).

Ng1: 57-letna poklicna govorka, voditeljica oddaje *Besedna igra* na Koroškem radiu.

Ng2: 22-letna študentka, voditeljica oddaje *Š.alter* na Koroškem radiu.

Ng3: 20-letna študentka, voditeljica oddaje *Š.alter* na Koroškem radiu.

3.6.1.1 Legenda za razumevanje govorcev

V tem poglavju smo predstavili oznake za poklicne in nepoklicne govorce ter govorjeno besedilo. Analizirali smo govor poklicnih in nepoklicnih govork in govorcev v oddajah *Besedna igra* in *Š.alter*. V oddaji *Besedna igra* smo analizirali govor poklicne govorkke, ki je označena z Ng1 in pa govor 14 nepoklicnih govork in govorcev, ki so označeni od G1 do G14. V oddaji *Š.alter* smo analizirali govor dveh poklicnih govork, ki sta označeni z Ng2 in Ng3 in pa govor dveh nepoklicnih govork, ki sta označeni z G15 in G16. Način označevanja smo povzeli po: Skuber, Barbara, 2013: *Kultura govora na Radiu Center*. Diplomaska naloga. Maribor: Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta.

Kontaktna oddaja *Besedna igra*:

Ng 1

N – Novinar, poklicna govorka

g – govorjeno besedilo

G 1, G 2, G 3, G 4, G 5, G 6, G 7, G 8, G 9, G 10, G 11, G 12, G13, G14

G (so) govorec (1–14), nepoklicni govorec

Študentska oddaja *Š.alter*:

Ng 2, Ng 3

N–Novinar (2, 3), poklicni govorki

G - govorjeno besedilo

G (so) govorec (15, 16), nepoklicni govorki

3.6.2 O samoglasnikih

V tem delu bomo prikazali govor na Koroškem radiu z glasoslovnega vidika v primerjavi s pravorečno normo. Govor smo analizirali v oddajah *Besedna igra* in *Š.alter*.

3.6.2.1 Instrumentalna analiza samoglasnikov

Za tovrstno analizo smo uporabili specializiran fonetični program PRAAT, s katerim smo merili dolžino samoglasnikov in vrednosti formantov F1 in F2.

3.6.2.1.2 Izrezovanje povedi in stavkov

Povedi in stavke smo iz gradiva izrezali s pomočjo programa Audicity, kasneje pa smo, s pomočjo programa PRAAT, ročno označili meje samoglasnikov.

3.6.2.1.3 Merjeni parametri

S pomočjo meritve formantov F1 in F2 smo določili kakovost samoglasnikov. Merili smo tudi trajanje samoglasnikov. Vse dobljene rezultate smo primerjali z že opravljenimi meritvami.

3.6.2.1.3.1 Kakovost samoglasnikov

Kakovost samoglasnikov smo določili s pomočjo formantne analize v specializiranem programu PRAAT. Do rezultatov smo prišli z meritvijo formantov F1 in F2. Dobljene rezultate smo nato primerjali s Tivadarjevimi meritvami. Zanimalo nas je, kakšna je kakovost samoglasnikov pri narečnih govoricah, v primerjavi s samoglasniki, ki so jih izgovarjali izšolani spikerji RTV-ja.

Fonem	F1		F2		rel. sd od F1 (%)	rel.sd od F2 (%)
/i/	316	±45	2200	±440	14	20
Ozki /e/	359	±107	2175	±574	30	26
Nn /ɛ/	485	±123	1859	±230	25	12
Dn, Kn /ɛ/	628	±150	2134	±256	24	12
Dn, Kn /a/	799	±140	1684	±196	18	12
Nn /a/	525	±139	1460	±322	26	22
Polglasnik	412	±57	1467	±713	14	48
Dn, Kn /O/	437	±141	872	±210	32	24
Nn /O/	408	±139	1270	±319	34	25
Ozki /o/	390	±43	1032	±145	11	14
/u/	331	±116	1356	±534	35	39

Tabela 1: Povprečne vrednosti formantov F1 in F2 (ter absolutna in relativna standardna deviacija) v Hz za posamezne foneme pri analiziranih ženskih govoricah

Dobljene rezultate smo primerjali z že opravljenimi meritvami (Tivadar 2010: 113). Ugotovili smo, da se formanti F1 in F2 večinoma ujemajo s preteklimi meritvami (Tivadar 2010: 113). Pri F1 so se odstopanja pokazala le pri dolgo in kratko naglašenem /O/. Pri F2 se je nekoliko večji razpon pokazal pri ozkem /e/, /u/ ter polglasniku, vendar so vrednosti še vedno znotraj Tivadarjevih. Pokazalo se je, da so odstopanja pri koroških analiziranih poklicnih govoricah minimalna. Večji razpon je lahko posledica nezadostnega števila analiziranih fonemov in

zaradi prehajanja soglasnika v samoglasnik, zaradi česar mi je bilo oteženo označevanje mej samoglasnika.

3.6.2.1.3.2 Trajanje samoglasnikov

Trajanje samoglasnikov smo merili s programom PRAAT. Za analizo smo izbrali poklicne govorce (Ng1, NG2, Ng3) oddaj *Š.alter* in *Besedna igra*, saj je njihov delež govora v omenjenih oddajah največji. S programom smo ročno omejili samoglasnik in izmerili njegovo dolžino. Podatke smo navedli v tabeli, skupaj z že opravljenimi meritvami (Tivadar 2010b: 12).

Fonem	Trajanje (Tivadar 2010b: 112)	Trajanje (govorka Ng1)
/ə/	okrog 50 ms	51 ms
/i/	med 50 in 70 ms	58 ms
/u/	med 50 in 70 m	51 ms
/e/	med 65 in 85 ms	66 ms
/o/	med 65 in 85 ms	71 ms
/O/	med 80 in 100 ms	96 ms
/ɛ/	med 80 in 100 ms	94 ms
/a/	med 95 in 125 ms	116 ms

Tabela 2: Trajanje naglašanih samoglasnikov pri govorki Ng1

Kot lahko vidimo iz tabele, je trajanje vseh naglašanih samoglasnikov v mejah že izmerjenih. S tem lahko potrdimo, da govorka Ng1 govori v skladu s pravorečno normo.

Fonem	Trajanje (Tivadar 2010b: 112)	Trajanje (govorka Ng2)
/ə/	okrog 50 ms	42 ms
/i/	med 50 in 70 ms	43 ms
/u/	med 50 in 70 m	57 ms
/e/	med 65 in 85 ms	51 ms
/o/	med 65 in 85 ms	81 ms
/O/	med 80 in 100 ms	102 ms
/ɛ/	med 80 in 100 ms	86 ms
/a/	med 95 in 125 ms	102 ms

Tabela 3: Trajanje naglašanih samoglasnikov pri govorki Ng2

Iz tabele lahko vidimo, da so tudi pri govorki Ng2 dolžine merjenih naglašanih samoglasnikov znotraj meja že izmerjenih. Nekaj manjših odstopanj se kaže le pri polglasniku in /i/, kjer je dolžina soglasnika krajša od knjižne in pa pri /O/, kjer je dolžina samoglasnika za 2ms daljša od Tivadarjeve, kar je minimalno odstopanje. Ugotovili pa smo, da so razen širokega /O/, vse meritve samoglasnikov na spodnjih mejah, kar pomeni, da so krajši, veliko odstopanje pa se kaže pri ozkem /e/, ki je zelo kratek. Pri govorki Ng2 lahko rečemo, da v večjem delu govori v skladu s pravorečno normo, vendar je pri njej delež narečnega govora opaznejši kot pri govorki Ng1.

Fonem	Trajanje (Tivadar 2010b: 112)	Trajanje (govorka Ng3)
/ə/	okrog 50 ms	34 ms
/i/	med 50 in 70 ms	68 ms
/u/	med 50 in 70 m	53 ms
/e/	med 65 in 85 ms	83 ms
/o/	med 65 in 85 ms	65 ms
/O/	med 80 in 100 ms	108 ms
/ɛ/	med 80 in 100 ms	87 ms
/a/	med 95 in 125 ms	96 ms

Tabela 4: Trajanje naglašanih soglasnikov pri govorki Ng3

Pri govorki Ng3 lahko vidimo, da je prišlo do odstopanja pri polglasniku, in sicer do skrajšanja. Pri /O/ je prišlo do manjšega podaljšanja, ostale dolžine naglašanih samoglasnikov pa so v skladu s pravorečno normo.

3.6.2.2 Odstopanja pri izgovoru fonemov glede na pravorečno normo

V tem poglavju bomo prikazali spremembe, ki so se pojavljale pri izgovoru fonemov, ki niso v skladu s pravorečno normo.

3.6.2.2.1 Samoglasnik /a/

Pri samoglasniku /a/ smo opazili, da se je namesto izgovora fonema /a/ pojavil izgovor fonema /e/, kar je značilnost koroškega narečja.

Ng1	<i>sej za saj; zdej za zdaj</i>
G4	<i>zej za zdaj</i>
Ng2	<i>zdejle za zdajle; kej za kaj; zdej za zdaj</i>
G16	<i>zdej za zdaj; zej za zdaj; morem za moram</i>

Tabela 5: Pojav fonema /e/ namesto knjižnega /a/

3.6.2.2.2 Samoglasnik /e/

Pri samoglasniku /e/ je prišlo do izgovora polglasnika namesto knjižnega /e/, kar je prav tako značilnost koroškega narečja.

G2	<i>təlfono za telefonu</i>
G10	<i>təlfono za telefonu</i>
G14	<i>ne vəm za ne vem</i>

Tabela 6: Pojav polglasnika namesto knjižnega /e/

3.6.2.2.3 Sklop –aj

Pri analizi govora govork in govorcev na Koroškem radiu smo opazili spremembo sklopa -aj, ki se spremeni v -i. To pa je tipična značilnost koroškega govora.

Ng1	<i>devži za devžej</i>
G7	<i>neki za nekaj</i>

Tabela 7: Asimilacija sklopa -aj v -i

3.6.2.3 Naglas in naglasno mesto

Naglasno mesto v slovenskem jeziku ni določeno s posebnim preprostim pravilom, saj je pogosto že v isti besedi naglasno mesto na različnih zlogih, ker je določeno za vsako besedo posebej. (Toporišič 2000: 66 – 71)

Pri naglasu smo opazili umik naglasa v levo proti začetku besede in enkrat pomika naglasa v desno, proti koncu besede. Pri samoglasnikih /a/ in /e/ pa je prišlo do skrajšanja fonema.

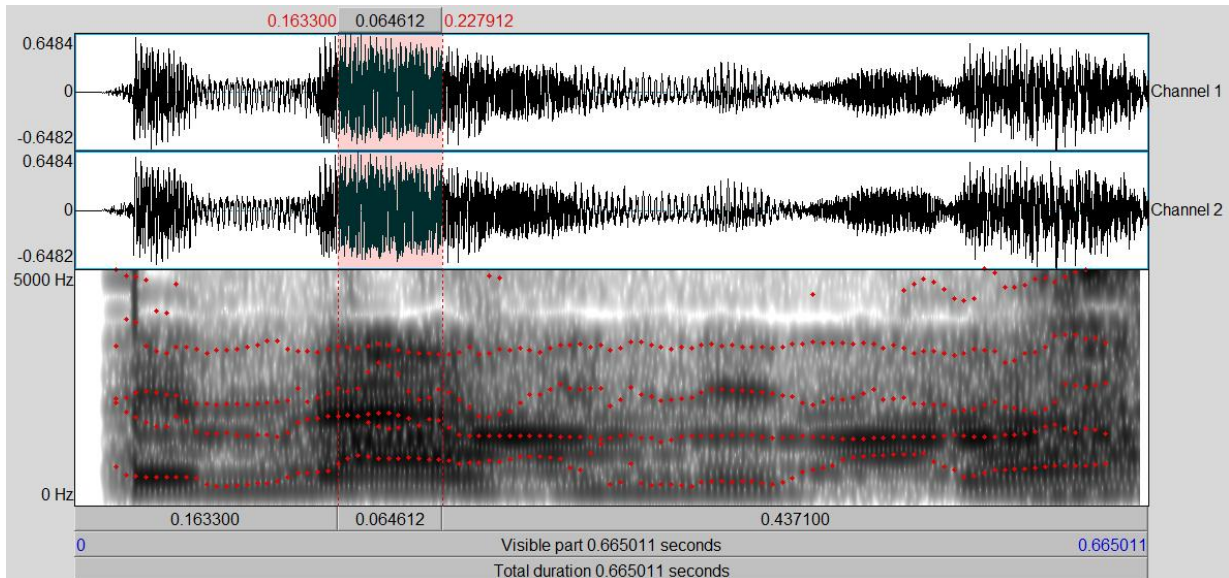
Ng1	<i>oglásil za oglasil</i>
G16	<i>sporóčim za sporočím</i>
Ng3	<i>pozábili za pozabíli</i>

Tabela 8: Umik naglasa

3.6.2.3.1. Ponazoritev v programu PRAAT

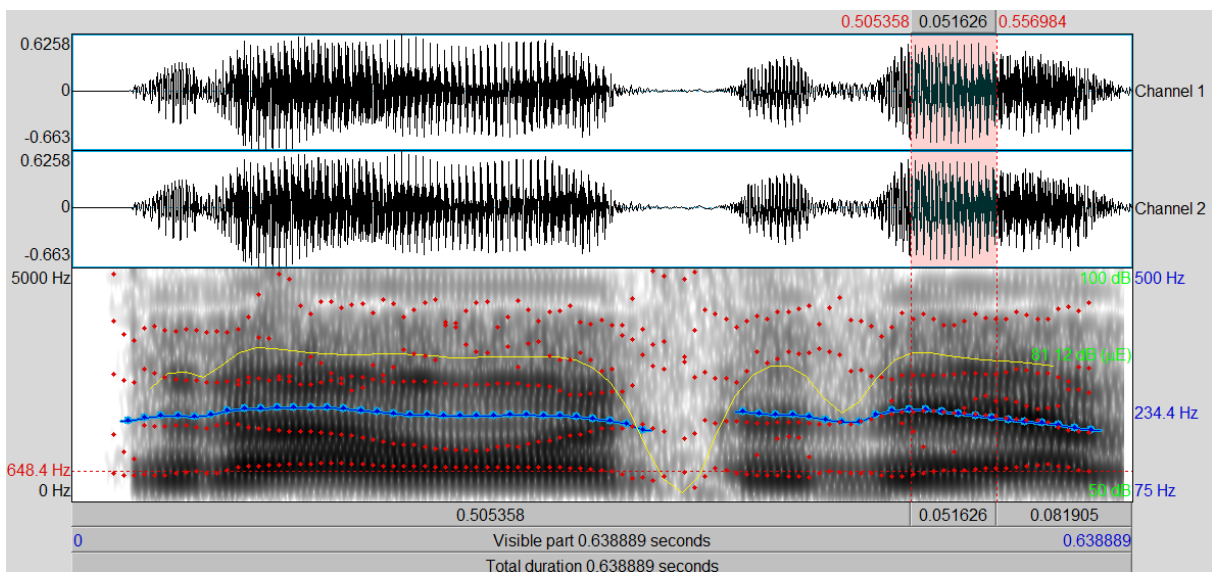
Za ponazoritev trajanja naglašnega /a/ pri govorki G1 in ponazoritev trajanja naglašnega /E/ pri govorki G2 smo uporabili sonogram, ki smo ga oblikovali s pomočjo programa PRAAT. Z roza barvo je označen naglašen samoglasnik.

Slika 1: Sonogram 1

Govorka G1: (den(á)rnic): s sonograma je vidna dolžina naglašnega samoglasnika /a/ (meje samoglasnika so označene z roza barvo). Predvidena dolžina za dolgo naglašen samoglasnik je med 95ms in 125ms. S sonograma lahko vidimo, da je govorka naglašeni samoglasnik /a/ izgovarjala 65ms, kar je manj od predvidene dolžine. Povprečna vrednost za F1 za dolgo naglašeni /a/ je med 651Hz in 909Hz, mi smo izmerili 980Hz, kar pomeni, da F1 odstopa od norme. Povprečna vrednost za F2 pa znaša med 1359Hz in 1669Hz. Vrednost našega F2 znaša 1751Hz, kar kaže, da tudi F2 odstopa od norme.

Slika 2: Sonogram 2

Govorka G2: (Tad(ê)ja): s sonograma je vidna dolžina izmerjenega /E/, ki znaša 52 ms. Predvidena dolžina za široko dolg naglašen /E/ znaša med 80 ms in 100 ms. Vidimo lahko, da je samoglasnik krajši (meje samoglasnika so označene z roza barvo). Povprečna vrednost za F1 za dolgo naglašeni /E/ je med 530Hz in 696Hz, mi smo izmerili 640Hz, kar pomeni, da F1 ne odstopa od pravorečne norme. Povprečna vrednost za F2 pa je med 1842Hz in 2074Hz. Naša meritev za F2 je znašala 1642Hz, kar pa pomeni, da F2 merjenega samoglasnika odstopa od norme.

3.6.2.4 O soglasnikih

V tem podpoglavju bomo prikazali spremembe soglasnikov, ki odstopajo od pravorečne norme in smo jih zasledili pri sami analizi govora govork in govorcev v oddajah *Besedna igra* in *Š.alter*.

3.6.2.4.1 Upad soglasnikov

Tabela prikazuje upade soglasnikov v govoru analiziranih govork in govorcev.

Ng1	<i>ka za kaj; uporabamo za uporabljamo; žebliček za žebliček;</i>
G1	<i>smrækl za smrkelj</i>
G2	<i>lubosumnost za ljubosumnost</i>
G6	<i>po za potem; mo za bomo; knižni za knjižni</i>
G12	<i>kaka za kakšna</i>
Ng2	<i>šesnajstega za šestnajstega; op pondelkih za ob ponedeljkih; študentski za študentski; najbolšimi za najboljšimi; Šentjan za Šentjanž; boljše za boljše</i>
G16	<i>zej za zdaj; bote za boste; ka za kaj</i>

Tabela 9: Upad soglasnikov

3.6.2.4.2 Izgovor predloga v s polglasnikom

Opazili smo, da sta ena poklicna govorka (Ng3) in ena nepoklicna govorka uporabili napačno obliko predloga /v/.

Ng3	<i>və mladinsko kulturnem za w mladinsko kulturnem; və Radljah za w Radljah</i>
G16	<i>və aprilo za w aprilu</i>

Tabela 10: Napačna raba predloga /v/

3.6.3 Oblikoslovje

V tem delu diplomske naloge bomo prikazali odstopa od pravorečne norme v izgovoru govorcev z oblikoslovnega vidika.

3.6.3.1 Samostalnik

Pri samostalnikih moškega spola je v dajalniku prišlo do narečno nižjega izgovora naglašene -u. Namesto knjižnega -u se je pojavljal -o. Lahko rečemo, da je prišlo do nenapetega izgovora -u oz. do neke vrste upada samoglasnika. Takšen govor je bilo zaslediti pri kar dveh od treh poklicnih govorkah in pri šestih nepoklicnih govorcih, ker je vidno iz tabele. Ta sprememba je tipična značilnost koroškega govora.

Ng1	<i>uredo je za v redu je</i>
G2	<i>pr tlfono za pri telefonu</i>
G8	<i>pr telfono za pri telefonu</i>
G10	<i>pr tlfono za pri telefonu; komo za komu</i>
G12	<i>pri telfono za pri telefonu</i>
G14	<i>pr telfono za pri telefonu</i>

Ng2	<i>v Komplexo za v Kompleksu</i>
G16	<i>na Ptujto za na Ptujtu; v aprilo za v aprilu; jeziko za jeziku</i>

Tabela 11: Narečno nižji izgovor izglasnega -u v dajalniku pri samostalnikih moškega spola

3.6.3.2 Pridevnik

Pri pridevniku je prišlo do pogovorne oblike kazalnega zaimka takšen (*tak, taka*), do izražanja nedoločne oblike s števnikom (*tista prva Tadeja*), do rabe določne namesto nedoločne oblike (*eno skladbo, en koncert*) in do pogovorne oblike kazalnega zaimka ta (*tale*).

3.6.3.3 Glagol

Pri glagolu smo opazili rabo atematskih pripon (*bote*) in neustrezno rabo glagola na -či (*rečt*), kar je uporabila ena nepoklicna govorka (G16).

3.6.3.4 Veznik

Pri veznikih je prišlo do pogovornih rab. Namesto veznika *in* je pogosta raba pogovornega veznika *pa*, kar je tipična značilnost koroškega govora. Primeri so vidni iz tabele.

Ng1	<i>pa začnimo, če ste za; bo pa nekdo poklical pa povedau; in stiskač pa se slišimo; tako pa smo izbrali; goti pa goca</i>
Ng2	<i>in pa štiri minute; in pa mlade po srcu; no pa poglejmo; ja pa še malce naprej; in pa premiera; in pa tako so zapisali; in pa se pridružite; nato pa didžej; in pa tudi nasmejali; in pa Vid Valič; no potem pa res skrajni čas; in pa se torej vidimo; in pa najlepša hvala; potem pa v aprilo; sicer pa tudi mi se lahko kam podamo; pa se zapeljemo; najlepša hvala pa upam; pogovarjali pa seveda; in pa M.P.; in pa lep vikent; pa morda kr sama poveš</i>
G16	<i>pa da si ga bote</i>
Ng 3	<i>in pa M.P.; pa poglejmo; in pa še v nedeljo</i>

Tabela 12: Uporaba veznika *pa* namesto veznika *in*

3.6.5 Skladnja

»Skladnja ali sintaksa je poseben del slovničnega nauka o jeziku, ki uči kako se delajo pravilne povedi in njihovi deli. Povedi in njihove dele skladamo in prepoznavamo na podlagi skladenjskih vzorcev iz besed in stalnih besednih zvez.« (Toporišič 2000: 487)

Mojca Smolej v svojem članku *Načini tvorjenja govornega diskurza – paradigmatična in sintagmatska os* pravi, da prihaja med govornim in pisnim jezikom oz. med spontano in nespontano tvorjenim diskurzom do navideznega razhajanja, ki pa je posledica številnih »neizpeljanih« struktur (pretrganost, izpust), ki jih dopuščajo različne prozodične lastnosti jezika in okoliščine, ki pogojujejo govor. Pri tvorjenju tako spontanega kot tudi nespontanega diskurza, tvorec posega po paradigmatični in sintagmatski osi, ki sta si medsebojno odvisni in se prepletata, do razhajanj pa prihaja na ravni eksplicitnosti rabe omenjenih osi. Raba paradigmatične osi je pri spontano tvorjenem diskurzu eksplicitno izražena in je za sprejemnika odkrita, pri nespontano tvorjenem diskurzu pa je paradigmatična os implicitno izražena in je sprejemniku zakrita (Smolej 2004: 423, 424).

Pri razkrivanju paradigmatične osi gre za vključevanje večkratnega izbora iste leksikalne ali slovnične enote, kar pomeni, da tvorjenje stavčne strukture ostaja na istem mestu sintagmatske osi hkrati pa pomeni tudi izbor različnih leksikalnih in slovničnih enot iste paradigmatične osi, ki nastopajo na istem mestu sintagmatske osi, kar je posledica govornih »iskanj« pravih jezikovnih sredstev, torej tistih leksikalnih in slovničnih sredstev, ki ustrezajo izpeljavi stavčne strukture oz. ki so potrebna za pretvorbo predmetnosti v jezikovno obliko (Smolej 2004: 28).

Na ravni analize sintagmatske osi pa gre za strukture, ki jih je govorec najprej opusti, nato pa jih po določeni vsebinskosmiselni dopolnitvi pripovedovanega dogodka izpelje. »Govorec se tako na ravni sintagmatske osi vrne nazaj in izpelje prvotno opuščeno stavčno ali besedilno enoto.« (Smolej 2004: 32).

Z analizo smo ugotovili, da je pri poklicni govorki Ng1 kar nekaj krat prišlo do pretrganja paradigmatike in sintagmatske osi, kar je, glede na to da je voditeljica oddaje *Besedna igra*, kjer gre za kontaktno oddajo in kjer je delež spontanega govora velik (opazili smo namreč veliko ponavljanj in pretrganih skladenjskih vzorcev, ki pa sta značilnosti spontanega govora), pričakovano. Primeri so prikazani v tabelah.

Ng1	<p><i>pinčl ali pa eni rečejo pinčla ... pinčl je narediu ...p inčl?;</i> <i>aržet premor ... u aržetu? ... dau je u áržet.;</i> <i>ja ... žep ja, žep.;</i> <i>ka je pa to klinga, klinga?;</i> <i>Marjana, pozdravljeni Marjana;</i> <i>žnodr, žnodr je pa kaj?;</i> <i>iščemo prevod besede štekdoza. Štekdoza.;</i> <i>Use veste, use znate.;</i> <i>Odlično, odlično.;</i> <i>halo, halo, dobr dan.;</i> <i>vid uredu odlično, odlično ...;</i> <i>Pukl. Ka je to pukl?pukl.;</i> <i>žau Vid, žau žau ...;</i> <i>kou, kou ja kou hhh...</i></p>
-----	--

Tabela 13: Ponavljanja pri govorki Ng1

Ng1	<p><i>gdo ... se je ...oglasil?;</i> <i>aržet...u aržetu?...dau je u áržet;</i> <i>In še ...biti komu guvavtik?;</i> <i>biti komu kos. ... iščemo prevod besede štekdoza;</i> <i>No, prej smo... hehe kaj pa je to pimpi?ha?;</i> <i>ris...;</i> <i>zdej pa še...;</i> <i>jaa haha, na puklnu ee...je bilo...kolo.;</i></p>
-----	--

Tabela 14: Pretrgani skladenjski vzorci pri Ng1

3.6.6 Besedje (narečne besede)

Ker smo analizirali oddajo *Besedna igra*, v kateri voditeljica sprašuje po knjižnih izrazih za narečne besede, smo opazili tudi veliko število le teh, recimo: »druker« (stiskač), »špura« (sled), »riža« (sled, vrsta), »počni« (copati), »kredenca« (omara), »pinčl/pinčla« (vozel), »vozl«, »flizne« (ploščice), »firanki« (zavese), »goca« (botra), »goti« (boter), »porumplan« (potolčen, poškodovan), »kolnkišta« (zaboj za premog/drva), »koln« (premog), »kišta« (zaboj), »spomno«, »aržet« (žep), »devži« (žep), »levi devžej« (levi žep), »flek« (madež), »ržnli« (krhlji), »rpica« (krompir), »ajfrzihtik« (ljubosumnež), »ajfrati« (biti ljubosumen), »kšir« (posoda), »klinga« (britvica), »piršna« (krtača), »žnodr« (smrkelj), »priftošl« (denarnica), »zizi« (dojka), »biti komu gvavtik« (biti komu kos), »štekdoza« (vtičnica), »šajnati« (bleščati se), »pimpi« (lulček), »gajba« (zaboj), »krispam« (novoletno/božično drevo), »vigred« (pomlad), »rajsnedl« (risalni žebliček), »koca« (odeja), »deka« (odeja), »pukl« (hrib, klanec), »parigl« (kol), »kaka-kakšna«, »pacl« (kol), »klipsna (zapon)« »zagaudamo (žuramo)«.

Vse našteve narečne besede so se pojavile v analizirani oddaji, »prevodi« teh narečnih besed v knjižni jezik pa so prevzeti glede na voditeljčino opredelitev, kaj je pravilni knjižni izraz za določeno narečno besedo.

Zaključek

Analiza govora na Koroškem radiu je pokazala, da je značilnega koroškega govora in njegovih značilnosti zelo malo, na kar nas je opozoril že vodja tehnike Koroškega radia, gospod A. J. Veliko je narečnih besed, saj je ena izmed analiziranih oddaj, oddaja o iskanju primernih knjižnih izrazov za narečne besede, drugače pa jih skoraj ni. Izmed vseh naštetih značilnosti koroškega narečja, ki sem jih prikazala v teoretičnem delu, se izrazito pojavljajo le:

- »pakanje«, kar smo zasledili pri vseh treh poklicnih govorkah in pri enem nepoklicnem govorcu,
- uporaba izglasnega -o namesto -u (*pr telefonu*) pri samostalnikih moškega spola, kar smo opazili pri kar dveh poklicnih govorkah in pri šestih nepoklicnih govorcih od šestnajstih,
- onemitev izglasnega -j (*ka, neki*). Ta značilnost se je pojavila pri eni poklicni in eni nepoklicni govorki.

Pri instrumentalni analizi samoglasnikov, kjer smo merili kakovost in pa dolžino le teh, smo ugotovili, da je dolžina naglašanih samoglasnikov pri vseh treh poklicnih govorkah znotraj mej v primerjavi s preteklimi že izmerjenimi meritvami (Tivadar 2010b:112). Smo pa ugotovili, da so vsi merjeni fonemi, razen /ɔ/, na spodnjih mejah, torej krajši. Pri govorki Ng1 so vse meritve, kot rečeno, znotraj že izmerjenih, minimalna odstopanja se kažejo pri govorkah Ng2 in Ng3.

Pri poklicni govorki Ng2 je prišlo do naslednjih odstopanj:

- pri polglasniku in /i/ je prišlo do skrajšanja; namesto 50 ms je polglasnik trajal 42 ms in /i/ je trajal 43ms, meje za knjižni /i/ pa so med 50ms in 70ms,
- pri /ɔ/ je prišlo do podaljšanja, in sicer za 2 ms (102 ms),
- pri ozkem /e/ je prišlo do velikega skrajšanja, trajal je 51 ms, meje pa so med 65 in 85 ms.

Za govorko Ng2 smo tako ugotovili, da v večjem delu govori v skladu s pravorečno normo, vendar je pri njej delež narečnega govora opaznejši kot pri govorki Ng1.

Pri govorki Ng3 smo ugotovili naslednja odstopanja:

- skrajšanje polglasnika (34 ms), meje so med 50 ms in 70 ms,
- podaljšanje /ɔ/ za 8 ms (108 ms).

Ugotovili smo, da so odstopanja od pravorečne norme res majhna pri vseh treh poklicnih govorkah, največ odstopanj je bilo opaziti pri govorki Ng2, za katero lahko rečemo, da so pri njej najbolj vidne sledi narečnega govora.

Na področju skladnje pa so se pojavljala popravljajna, ponavljanja in pa pretrgani skladenjski vzorci. Največ teh vzorcev je bilo pri poklicni govorki Ng1, saj je voditeljica kontaktne oddaje *Besedna igra*, kjer se iščejo knjižni izrazi za narečne besede.

V teoretičnem delu smo prikazali značilnosti koroškega govora, ki pa so se v sami analizi prikazale v zelo majhnem številu. Menimo, da je značilnost *švapanje*, pri kateri se knjižni /l/ pred prvotno zadnjimi samoglasniki (/a/, /o/, /u/) in zvočnikom /r/ spremeni v arhaični /w/, ena izmed pomembnejših v koroškem govoru, ampak je v sami analizi ni bilo mogoče zaslediti niti enkrat. Glede na to, da so voditeljice v oddaji *Š.alter* v večjem delu opredeljene na pisno predlogo (iz pogovora z voditeljico), je takšen rezultat pričakovan. Presenetilo pa nas je, da se ta značilnost ni pokazala pri voditeljici oddaje *Besedna igra*, ki je kontaktna oddaja, v kateri voditeljica poslušalce sprašuje po knjižnih izrazih za narečne besede. Rezultati skladnje so pokazali, da so pri voditeljici omenjene oddaje v velikem številu vidne značilnosti spontanega govora (ponavljanja, popravljanja, pretrgani skladenjski vzorci, premori), zato sem tudi pričakovala, da se bo pojavilo *švapanje*. Še bolj zanimivo pa je bilo, da je v oddajo poklicalo kar 14 poslušalcev (nepoklicnih govork in govorcev) in tudi pri njih ni bilo zaslediti niti enega primera *švapanja*.

Analizirali smo tri poklicne govorce in pa šestnajst nepoklicnih govork in govorcev. Pokazalo se je, da odstopanja od pravorečne norme vsekakor so, vendar niso velika. Svoje domneve moram tako delno ovreči. Pričakovali smo namreč, da so odstopanja od pravorečne norme, v govoru analiziranih govork in govorcev, velika. Pokazalo se je, da so dolžine naglašanih samoglasnikov v skladu s pravorečno normo, kar potrjuje, da je govor analiziranih govorcev v velikem delu v skladu s pravorečjem.

Literatura in viri

Ahačič, Kozma, 2007: *Zgodovina misli o jeziku in književnosti na Slovenskem: protestantizem*. Ljubljana: ZRC SAZU.

Ahačič, Kozma, 2012: *Zgodovina misli o jeziku na Slovenskem: katoliška doba (1600 – 1758)*. Ljubljana: ZRC SAZU.

Črešnovar, Matjaž, 2012: *Govor v kontaktnih oddajah radia Celje*. Diplomsko delo. Maribor: Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta. <https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?id=38884>. (Dostop 10. 7. 2015)

Lengar Verovnik, Tina, 2009: Specifike jezikovnih izbir v radijskih novinarskih dvogovornih žanrih. *Teorija in praksa*. 46/6. 785–801.

Logar, Tine, 1993: *Slovenska narečja*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Narečna bera. <http://www.narecna-bera.si/koroska-narecja>. (Dostop 13. 4. 2015)

Skrivarnik, Petra, 2011: *Primerjava značilnosti spontanega in branega govora na komercialnih radijskih postajah in javnem servisu*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/skrivarnik-petra.pdf>. (Dostop 9. 5. 2015)

Skuber, Barbara, 2013: *Kultura govora na radiu Center*. Diplomsko delo. Maribor: Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta. <https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?id=42851>. (Dostop 10. 7. 2015)

Smolej, Mojca, 2004: Načini tvorjenja govorjenega diskurza – paradigmatika in sintagmatska os. Kržišnik, Erika (ur.): *Obdobja 22. Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik. 423–436. <http://www.centerslo.net/files/File/simpozij/sim22/Smolej.pdf> (Dostop 16. 9. 2015)

Tivadar, Hotimir, 2003: Aktualna vprašanja slovenskega pravorečja. Gajda, Stanislav; Vidovič Muha, Ada (ur.): *Sodobni jezikovni položaj na Poljskem in v Sloveniji*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. 281 – 299.

Tivadar, Hotimir, 2004: Podoba in funkcija govorjenega jezika glede na neknjižne zvrsti. Kržišnik, Erika (ur.): *Obdobja 22. Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik. 437–452. <http://www.centerslo.net/files/File/simpozij/sim22/Tivadar.pdf>. (Dostop 12. 3. 2015)

Tivadar, Hotimir, 2008: Pravorečje, jezik in mediji. Pezdirc Bartol, Mateja (ur.): *Zbornik predavanj. 44. Seminar slovenskega jezika, literature in kulture*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik. 24–35.

Tivadar, Hotimir, 2010a: Slovenski jezik med knjigo in Ljubljano. Novak Popov, Irena (ur.): *Zbornik Slavističnega društva Slovenije 21. Vloge središča: konvergenca regij in kultr*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 35–44.

Tivadar, Hotimir, 2010b: *Normativni vidik slovenščine v 3. tisočletju – knjižna slovenščina med realnostjo in idealnostjo*. Slavistična revija 58/1. 105 – 116.

Tivadar, Hotimir, 2011: Vzpostavitev razmerij med govorom in branjem, recitacijo in igranjem. Kranjc, Simona (ur.): *Obdobja 30. Meddisciplinarnost v slovenistiki*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik. 489–495. <http://www.centerslo.net/files/file/simpozij/simp30/Zbornik/Tivadar.pdf>. (Dostop 12. 3. 2015)

Vitez, Peter; Zwitter Vitez, Ana, 2004: Problem prozodične analize spontanega govora. *Jezik in slovstvo*. 49/1. 3–24.

Zemljarič Miklavčič, Jana, 2013: Iskanje odgovorov na vprašanja govornega jezika. *Jezik in slovstvo*. 53/1. 96-103. <http://www.jezikinslovstvo.com/pdf/2008-01-Razprave-JanaZemljaričMiklavčič.pdf>. (Dostop 15. 7. 2015)

Zorko, Zinka, 2009: Koroško mežiško narečje v luči novih glasoslovnih raziskav. <https://kuscholarworks.ku.edu/bitstream/handle/1808/7300/SC.2009.2.33-49.pdf?sequence=1>. (Dostop 22. 4. 2015)

Gradivo zapisano po posnetkih

Oddaja *Besedna igra*

Ng 1: »Vabim vas, da se preizkusite znova v prevajanju koroščine v knjižni jezik.; Recimo, kako se knjižno reče »drukerju«.; Tisti zadevici no, ki nam namesto gumba spenja srajco; Ampak ne se ustrašit, pridružite se nam, saj ničesar ne morete izgubiti.; Pa začnimo... če ste za. Prva koroška beseda je beseda »špura«.; ... Beseda špura pomeni kaj.; In dobr dan. Dobr dan...

G 1 Halo?

Ng 1 Dobr dan, haló, dober dan, gdo ... se je ...oglasil?

Ng 1 Sara, pozdrávljena. Sara, boš ti povedala knjižni izraz za koroško špuro?

Ng 1 Sled, vrsta, tudi uredi ja, aha, več pomenou ee bi lahko imela ta špura ane.

Ng1 Korošci rečemo tut riža ane, po tej riži pojdi. Sara, ker si pravilno prevedla besedo špura ti ponujam u prevôd še drugo besedo. Kaj so to počni?

G1 Copati.

Ng1 Špura in počni copati. Zdej pa iščemo prevod koroške besede kredenca. In dobr dan.

G2 Dobr dan. Tadeja pr tlfono.

G2 Zdrauo

Ng1 Omara, res je. In še druga beseda, kaj je to pinčl ali pinčla?

G2 ... pinčla

Ng1 Pinčl ali pa eni rečejo pinčla... pinčl je narediu...pinčl

G2 Vozl

Ng1 Vozau ja, bravo, pinčl je vozau, beseda se že izgublja zgleda ane,, malo oddaljena je.

G2 Ja.

Ng1 Adirjana, pozdravljeni, dobrodošli. Adirjana flizne so kaj?

G3 Zauese.

Ng1 Ne, zavese. Flizne?eee zavese so firankie.

G3 Ja ja ja. Ploščice.

Ng1 Plôščice, to pa že ja. Ploščice, uredi, pa še druga beseda. Gôca. Ka je to goca?

Ng1 Botra, goti pa goca sta botar in botra. Hvala lepa Adijana. Uspešno ste prestali preiskušnjo. Lep pozdrav.

G3 Nasvidenje.

Ng1 Nasvidenje. Goca botra, flizne ploščice, ane zavese so pa firanki. Eeee pridevnik porumplan ponujam v prevod. Dôbr dan.

G4 Zdrauo, Tomaš z Mute.

Ng1 Tomaš.

Ng1 Ja kišta, kišta ima posebn prevod. Ka je to kišta?

G4 eee...škatla

Ng1 eeee kišta?

Ng1 Ne...kolnkišta...kaj ste rekli je koln?

G4 eee premog

Ng1 Mhm premor...kako bi še lahko kišto prevedli?

G4 Ma ne bi se spomno zej.

Ng1 Ne bi se spomni? No bo pa nekdo poklicau pa povedau. Prau Tomaš, pokličite še kaj. Hvala lepa.

G4 Okej.

Ng1 No iščemo točn prevod za kolnkišto. Dobr dan.

Ng1 Tako, zaboj za premog, tega tut ne uporablamo več, ane. Kolnkište hhh so že stvar zgodovine. Eee beseda aržet je pa?

G5 Kk?

Ng1 Aržet...u aržetu?...dau je u áržet?

G5 Žep.

Ng1 Ja...žep ja, žep.

G5 Žep ja.

Ng1 Aržet je žep. Uredo Milena, hvala lepa. hhh

Ng1 Ja, srečno. Aržet je žep, al pa devži, ane, je še lepše, levi devžej. Ee iščemo prevod besede flek. Dobr dan.

G6 eee madež.

Ng1 Ja, Marjeta, madež, pravilno. Druga beseda je pa račlni.

G6 eee, krlji rzine.

Ng1 Ja, rpíca v račlnah.

G6 Jo.

Ng1 V kosih tudi hhh, dobro je to, uredo, Marjeta, hvala lepa. Sm vas že zabeležila kot finalistko. Lep pozdrav. Ee pridevnik ajfrzihtik. Dobr dan.

Ng1 Larisa, oprostite, Larisa, eee iščemo prevod besede ajfrzihtik.

G7 hmm ...hmm ...sigurno neki. Hhh

Ng1 Hhh, ajfrzihtik...ajfrati

Ng1 In dobr dan.

G2 Zdravo, Tadeja pr tlfono.

G2 Lubosumnost.

Ng1 Točno, ljubosumən. Tadeja, ste vi tista prva Tadeja, ki je prej že klicala?

G2 Ja.

Ng1 Aha, tako, da malo vem, da ne eee označim pod številko dve, če slučajno žrep naklonjen. Eee iščeva pa prevod besede kšier? Kšir. k-š-i-r. Kšir.

Ng1 Posoda, odlično Tadeja, še enkrat ste u finalu. Lep pozdrav. Adijo. Ajfrzihtik ljubosumen, kšir posoda, ka je pa to klinga, klinga? Dobr dan.

G8 Dobr dan, Marjana pr telfono.

Ng1 Marjana, pozdravljeni Marjana.

Ng1 Britvica, odlično. Klinga je britvica. Ka je pa to piršna?

Ng1 Krtača, ščetka tudi drži. In finalistka Marjeta, zabeležena. Lep pozdrav. Srečno

G8 eee Adijo.

Ng1 Žnodr, žnodr je pa kaj?

Ng1 Dobr dan. ... žnodr ...

Nh1 Iii dobr dan.

Ng1 Sara, tista, ki je taprva poklicala?

Ng1 Aha, uredo Sara, žnodr je..?

G1 Smərkl.

Ng1 Smrkèlj, ja, žnodr je smrkelj, kaj je pa to priftošl?

G1 Denarnica.

Ng1 hhh priftošl je pa denárnica. Uredo Sara. Zmenjeno. Finalistka še enkrat. Srečno. Lep pozdrau. Priftošl. ... Ka je pa to zizi? Dobr dan.

G10 Dobr dan. Zdenka pr tlfono.

Ng1 Pozdravljeni Zdenka.

G10 Prsi al pa dojke no, ja.

Ng1 hhh, zizi, dojka, uredi ja. Prau. Hvala lepa. In še ... biti komu guvavtik?

G10 Ja da si komo kos.

Ng1 Mhm, točno, odlično.

G10 Ja, čisto po domače.

Ng1 Zdenka use veste. Hvala vam, srečno, lep pozdrav.

Ng1 Biti komu guvavtik, biti komu kos. ... iščemo prevod besede štekdoza. Štekdoza. In dobr dan.

G11 eee utičnica.

Ng1 Utičnica preprosto, utičnica, štekdoza. Zdaj pa imate besedo eee šajnati. Kaj pomeni šajnati?

G11 eee bliščati se.

Ng1 Bleščati, sijati, tudi pravilno. Use veste, use znate. Hvala lepa Dragica.

Ng1 Ja, ko sem jih zbirala pa se mi je zdelo, da ne bo šlo tako gladko. Odlično, odlično.

Koroščina še ne izumira. No, prej smo... hhh kaj pa je to pimpi? ha?...

Ng1 smeh

Ng1 Halo, halo, dobr dan.

Ng1 Lulček je, tak luštkan izraz je ane, pimpi, uredi Vid, eee ka je pa gajba?

Ng1 Zabo, prej smo ji rekli tudi kišta ane, vid uredi odlično, odlično, supr, hvala lepa, finalist si.

Ng1 Adijo. Tška bo bitka danes med finalisti. Eee krispam. Besedo krispam prevedemo kako...dobr dan.

Ng1 Božično drevo ali pa novoletno drevo tako je. Eee ka je pa vigred?

G13 Pomlat.

Ng1 Pomlat, ki prihaja v naše kraje nezadržno. Hvala lepa Adrijana.

Ng1 Rajsnedl. ... Dobr dan.

G14 Dobr dan

Ng1 Simona pozdravljeni. Simona ka je to rajsnedl?

G14 eee

Ng1 Ris...

G14 Ne vm.

Ng1 Risalni ne.

G14 Ja no.

Ng1 Ja žebliček, uredi je. Kaj pa je to koca?

Ng1 Odeja, pravilno uredi. Zadovoljiv odgovor.srečno. Zdej pa še...

G14 hvala...

Ng1 eee hvala tudi vam. Še zadnji par. Pukl. Ka je to pukl?Pukl.

Ng1 A veste, da js tistega druckerja tut ne znam prevest. Če kdo ve ..bom zelo vesela če mi bo povedau kako prevedemo drukar u knjižni jezik. Dobr dan.

G12 Tak griček mali hripček.

Ng1 Tak griček je, klanec, ja hhh, na puklno ... je bilo...kolo. Eee kaj je pa to parigl?

G12 Parigl?

Ng1 Ja parigl?

Ng1 S pariglno ga je...

Ng1 Parigl...

G12 Je to kaka pijača?

Ng1 Ne...

Ng1 Žau Vid, žau žau, Vid, bomo še počakali, če bo kdo poklicau lep pozdrav. Vid je...Dobr dan.

G6 Za drukr.

Ng1 Za drukr, ja.

G6 eee stiskač.

G6 Ja tk je.. tk piše gr na ko so drukrji. hhh

G6 Tk, da če je prau no, tk piše gr stiskač.

Ng1 Stiskač, mhm, ti šment ti, sej bo držalo ne, kr skupaj stisne.

G6 Aha, po mo pa vidli če prav piše gr.

G6 Pacl.

Ng1 Pacl ja, ampak pacl je tut koroško.

Ng1 No...knjižni izraz za pacl.

G6 Aja knižni..huh..kk...

G6 Kou.

Ng1 Kou, kou ja kou hhh.

G6 Aja tj pa....(šumi).

Ng1 Pa še klipsno imam.

G6 Klipsna?

Ng1 Mhm

G6 Ka je pa klipsna?

Ng1 Ka je pa klipsna? No, naj pove.

G6 Zaponka.

Ng1 Zapona ja hhh uredu, hvala lepa Marjeta, srečno, lep pozdrav.

G6 Adijo.

Ng1 eee kr veliko je zdej finalistov tako da potrebujem eno skladbo ...eno skladbo eee za predah pa pogledam še za tisti drukr in stiskač pa se slišimo, čes nekaj minut.

Ng1 Tako pa smo izbrali med štirinajstimi, ki ste opkljukani kot finalisti, je bila izrebana številka štiri, pod njo pa Sara. Saro zdej vabim, da pokliče na osm osm, štiri tri ena pet ena ali osm osm štiri tri ena osem nič. No metem ko čakam, da nas pokliče pa za tale drukr, ki ga je marjeta pravilno prevedla u stiskač, torej gumbu podobna priprava za zapenjanje oblačila, sestavljena iz dveh delov. Je pa zanimivo, da slovar prinaša še slapšaln prevod besede stiskač, kot pretirano varčen skop človek.

Ng1 No, kateri razred pa hodiš?

G1 Peti.

Ng1 Peti, razred, no potem boš zagotovo to knjigo še potrebovala v šoli, v osnovni ali pa potem v srednji, eee da jo boš, ker eee ti je ne bo treba iskat.« eee povej mi še primek Sara.

Ng1 Lep pozdrau. »No vesela sm, še posebej, da se tudi naši (premor) mlajši poslušalci pridružijo, eee, pridružijo pri iskanju pravih odgovorov v naših besednih igrach. (premor) Eno se bomo šli že čes teden dni. Pridružite se nam.«

Oddaja Š.alter

Ng2 Ja en lep topeu sončen pomladni pozdrav is studija Koroškega radija, točno ob osmnajstih in pa štiri minute. Mi smo se že šaltali, upamo, da se boste tudi vi, do dvajsete ure bo z vami Šaltr, študentska odaja, za use mlade in pa mlade po srcu.

Ng2 No pa poglejmo kje se bo kaj dogajalo. Najprej se bomo podali na Čečovje oziroma na Ravne na Koroškem, u kulturni mladinski centr, torej Kompleks. Eee najprej danes zvečer ob dvaindvajsetih se bo pričelo in sicer oglet filma, mnda bo kr grozn, kajti namreč naj bi pripravljali, ker je seveda petek trinajsti kilrski večer v skeri kleti na Čičovju tako so napisali na spletni strani Kompleks, torej igrali boste tudi kvis, vstopnine na dogodek pa ni.

Ng3 V koroškem mladinskem centru Kompleks, pa se bo dogajalo tudi jutri, v soboto štrnajstega marca op devetih zvečer.; Na komičn način vas vam bosta Dalibor Božič-Buco in Sašo Cvetinovič-Saši pretstavila odlomke is posameznih risank in serij ter vas spomnili, spomnila na junake na katere ste morda že čisto pozábili. Vstopnina je šteri evre.

Ng2 Ja pa še malce naprej ot tega vikenda.; torej z nahrptniki in vlakom po Evropi pa se imenuje tole potopisno predavanje. Eee konec poletja sta se dve dekleti namreč otpravili na desetdnevno potovanje po Evropi, eee svoje potovanje sta začeli u Celovcu, kjer sta se z nahrptniki ukrcali na vlak do Rima, no po dveh vročih dnevih u Rimu je prijal mnda dan; nato pa še seveda končno Paris, eee to je seveda treba pogledati, eee po sprehodih ob Seni, Ludvikovih parkih, tisoč rogljičkih, je mnda sledila pot do Amstrdama, ki pa je vključevala tudi dnevni postanek u Bruslju. Eee no uživali sta zagotovo kaj več pa izveste seveda na predavanju. Torej če vam še ni uspelo iti na eurotrip je to edinstvena priložnost, da izveste veliko ključnih in pa uporabnih informacij. Torej u četrtek devetnajstega marca u Komplekso. Ustopnine na dogodek ni zato torej vabljeni u Kompleks.

Ng3 Pa poglejmo kaj se bo dogajalo v eee mladinsko kulturnem centru Marnberški v Radljah ob Dravi. Torej danes, v, na petek trinajstega bodo ob dvajseti uri pripravljajo oglet videosmešnic in koktejl parti, jutri torej v soboto ob petih popoldan, pripravljajo križanje mnenj, pretstavitev poklica tehnik mehatronike. In pa še u nedeljo ob štirih popoldan, bo potekau filmski popoldan.

Ng2 Ja tako is Koroške pa se selimo u Maribor, torej na Štuk,; uračajo na odr tokrat s premijero videospota za njihov najnovejši singl Lonli. No kot pretkupini vas bosta segrevala...

Ng2 Nato pa sledi u ponedeljek šesnajstega marca štukova piunica; ob dvajndvajseti uri se bo use skupaj pričelo, seveda na štuku. Ob pondelkih bo štuk svoje goste razvajau z živo glazbo, u prijetnem ambijentu kavarne Štuk.

Ng2 No u torek, sedmnajstega marca pa bo na štuku ob dvaindvajseti uri, prau tako brez ustoppnine čs za študentsko elektroniko.

Ng2 Nato pa didžej parti rok of, sreda osmnajsti marec ob dvandvajsetih na štuku, prav tako brz ustoppnine. Ob sredah torej se boste na štuku lahko vrteli ob najboljših hitih iz osmdstih, devedesetih in pa tudi današnih. Torej prva sreda bo to osmnajsti marec od dvaindvajsete ure naprej.

Ng2 Četrtki pa bodo čs za večere komedije. Po napornem ispitnem obdobju se seveda prileže malo sprostitv; kjer se boste lahko sprostili in pa tudi nasmejali do sous. Začeli so že petega

marca, nastopil je torej Pidžama in pa Lucija Čirović bol znana kot Fata morda is Teve dobr dana, no dvanajstega marca sta vas zabavala Janes Usenik in pa Vid Valič. No zdej pa je torej čs za Tak si, torej Klemen Slakonja in Tadej Toš, devetnajsti marec.

Ng2 Ja tako je čs je za intrvju in z nami prek telefonske zveze je Nina Pušlar. Nina, z veseljem lep pozdrav is studija Koroškega radija.

G15 Pozdrau.

Ng2 hhh torej singli, videospoti, zgoščenke, koncerti, kj se vam dogaja, je pestra pomlad zdejle?

G15 Ja je kr pestra, rauno na poti na koncert ne, petk je donas, drugače pa ja, nou videospot, nou singl pret kratkim Uprašanja srca eee in sveda, eee začetk moje desete obletnce glazbene poti eee u tem letu dvatisočpetnajst, tako da bo še pestro use do konca leta.

Ng2 Ja js mislim da vam tako ali tako nikoli ni dougčas č se ne motim, eee danes pa kot rečeno prihajate na koroško u Yagababo u Šentjan pri Dravogradu. Kej pripravljate, kako si obetate to noč?

G15 Res je že drugič prihajamo eem u Yagababo, se zlo veselimo, kr je biu eee nazadnje supr žur, eee pripravljamo pa seveda mam nove skladbe od tkrt dalje, eee in, to je to, prouzaprrou če bomo ponovili tako kot smo se mel prejšnič bo supr, ampak upamo na to da bo še bolše.

Ng2 No vrjetno vedno lahko še bolše ampak mislim da slabo zagotovo ne bo. Kkšni pa smo kaj korošci ko ga zagaudamo? A smo uredi publika?

G15 Uff, hehe odlična publika, ne samo uredi. Res sm se ravno predn sm pršla pogovarjala in sm rekla da se že zlo veselim ker eee je koroška publika vedno eee res eee drugačna eee u pozitiunem smislu no. Bolša zlo hva...hvaležna in sn zlo zlo vesela da prihajamo spet na Koroško. Zdej kar že po dougem času ja.

Ng2 No potem pa eee res skrajni eee čs da pridete kaj tudi na naše konce eee veseli vas bomo. In pa se torej vidimo, morda še enkrat povabite use poslušauce na današnji koncert.

G15 Sveda op tej priložnosti naprej hvala za klic ne, da smo se lahko malo slišal pa sveda vsi lepo vabljeni da pridete da se mam supr dons u Yagababi in eee upam da pridejo, pridete u čim večjem številu.

Ng2 Ja js ne dvomim da bo pouna Yagababa dans zvečer eee dobr koncert želim lepo se zabavajte in pa najlepša hvala za tale kratek pogovor.

G15 Hvala tudi vm, lahko noč.

Ng2 Ja tako je devetnajst in pa dvainštirideset minut kaže ura in čs je za kratek telefonski intrvju. Z nami prek telefonske zveze je že naša korošica, naša peuka glazbenica Ditka. Lep pozdrau Ditka.

G16 Zdravo, lep pozdrau. Hhh

Ng2 Najina eee tema pogovora bo danes tvoja najnovejša pesm z naslovom ne spreminjaj me. Eee Feri Lainšček je nekje u tej zgodbi tudi ...pa morda kr sama poveš več o tem.

G16 Ja, tako. Gre ubistvu za eno čisto svežo zadevo, eee tokrat je namreč Feri Lainšček napisau eee pesem oziroma besedilo posebej zame. Eee z očetom sva eee ubistvu naredila glazbo in na to glazbo je on spisau te lepe besede. No u katerih morem rečt da se res najdem in eee se tudi že zelo veselim eee da vam to pesem dans pretstavim.

Ng2 Gre torej če se ne motim prvič za to da je Feri napisau eee besedilo zate, torej ne za njegovo uglazbeno poezijo ampak prau besedilo za tvojo skladbo?

G16 Ja res je to se ubistvu zgodilo prvič eee tut Feri sam je reko, da je bila to zan ena pousm nova iskušnja no kr je ubistvo eee prvič pisal besedilo na glazbo. Eee torej ne gre za eno že znano Ferijevo pesem ampak ubistvo čisto novo no.

Ng2 Pousm novo besedilo torej pousm nova glazba ee morda pa tudi še poveva kdaj si lahko obetamo tvojo naslednjo zgoščenko? Zdj materjala se je vrjetno že kr nabralo?

G16 Ja ubistvo materjala je kr dost no eee sploh u poletju smo bli zelo pridni eee so nastale številne nove uglazbitve Lainščkovih pesmi, eee tut nekaj avtorskih pesmi u angleškem jeziko, morm pa rečt da zdej res pripravljam zgoščenko samo z uglazbitvami Ferija Lainščka eee pa ricimo nekje naslednjo leto konc leta hhh takrat se obeta.

Ng2 No takrat se seveda zopet slišimo eee zanima me samo še to kje bomo lahko prisluhnili tvoji novi skladbi in pa seveda tudi ostalim morda kje maš zdej kakšne koncerte?

G16 Ja ubistvo zej na Koroškem zaenkrat nč kaj, eee konc mesca me čaka en koncert na Ptuj potem pa v aprilo ubistvo s Ferijem Lainščkom nadaljujeva to turnejico s temi najinimi eee literarno glazbenimi eee dogodki oziroma projektom no ki sva ga poimenovala Ne bodi kot drugi. Tut to bo pa tut ubistvo izven Koroške no, Pesnica, Rogaška slatina, Velenje. Ko bo pa kaj na Koroškem hhh pa sporóčim pa vas use lepo povabim.

Ng2 Ja seveda se bomo slišali eee sicr pa tudi eee se lahko podamo kam veš, se te spleča it poslušat pa se zapeljemo u Velenje, ni problema.

Ng2 eee Ditka tvojemu komadu bomo prisluhnili po dvajseti uri ga imamo že pripravljenega torej ne spreminjaj me najnovejši singl bodo poslušauci lahko slišali eee tebe pa prosim, da jim ga nekako pretstaviš oziroma povabiš k poslušanju

G16 Ja ubistvo gre za eno prau posebno pesmico eee kot bote ubistvo tut ugotovili sami eee taki moderni malo drugačni biti se pojavijo, eee besedilo je spet ljubezensko, eee lepo, globoko. In ka naj rečem js upam, da uam bo všeč pa da si ga bote še dougo prepevali.

Ng2 Ja Ditka je bila tole u skladbici nekaj je u zraku no kot rečeno pred nekaj minutami ko smo se z njo pogovarjali eee pa seveda njena najnovejši komad torej nov singl nova skladbica po dvajseti uri. Eee torej po osmi zvečer boste lahko prisluhnili njenemu najnovejšemu izdelku eee ki je nastau tudi u sodelovanju s Ferijem Lainščkom. Eee ne spreminjaj me je naslov, to bo torej po dvajseti mi pa se za danes iz šaltrja študentske alternativne in informativne oddaje poslavljam. Devetnajst in pa pedeset minut kaže ura za vašo pozornost se vam zahvaljujemo in vam mahamo u slovo. Maja Martinc za mešalno mizo, pret mikrofoni sva bili Janja Zdovc in pa Mojca Poročnik. Na slišanje zopet prihodnji petek in pa lep vikent želimo.

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu z mednarodnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, september 2015

Zala Žunko